

SERVICIUL HEMOTRANSFUZIONAL ÎN SISTEMUL SĂNĂTĂȚII

25.1. SCURT ISTORIC

Serviciul de Sânge este o ramură prioritară în medicina modernă din întreaga lume, contribuind prin activitatea sa la diminuarea substanțială a mortalității și invalidizării populației. Salvarea gravidelor, bolnavilor chirurgicali, oncologici, ginecologici, obstetricali, în situații la limită cu compatibilitate cu viața sau care suferă de patologii grave este de neconceput fără un tratament transfuzional cu componente și preparate ce se obțin din sânge.

Nivelul actual de dezvoltare al biotehnologiilor moderne nu permite înlocuirea sângelui cu alte remedii. Din această cauză majoritatea țărilor consideră sângele donat un patrimoniu Național.

Componentele și preparatele procesate din sânge donat pentru asistență transfuziologică în sistemul sănătății sunt asigurate de Serviciul de Sânge (SS) (*figura 71*) al țării, care este reprezentat prin Centrul Național de Transfuzie a Sângelui (CNTS), Centrul Hemotransfuzii Bălți (GHB), secțiile de transfuzii (ST) – departamente ale instituțiilor medico-sanitare publice – spitalele republicane, municipale și raionale (IMSP).

În 1940 dr. S. Crivoșeev deschide Centrul de Transfuzie a Sângelui la spitalul chirurgical nr. 2 din or. Chișinău, în Republica Autonomă Moldovenească, fiind înregistrați peste 150 de donatori.

Sub conducerea chirurgului B. Buciumenschi, în august 1944 se redeschide Centrul de Transfuzie a Sângelui în secția chirurgicală a Spitalului Republican, primind primii donatori în același an în luna decembrie.

În anul 1960, sub conducerea doamnei G. Dubovic, Centrul de Transfuzie a Sângelui trece într-o clădire nouă, autonomă, situată pe str. Gh. Asachi din or. Chișinău, tot acolo fiind deschisă Secția Hematologică cu 25 de paturi.

În anul 1993, subdiviziunile încadrate în colectarea, testarea și prepararea sângelui de donator din Centrul Republican de Transfuzie a Sângelui au fost transferate în clădirea fostului spital de traumatologie din str. Academiei 11, unde până în prezent se afla sediul Centrului Național de Transfuzie a Sângelui.

Această ultimă denumire vine din data intrării în vigoare a Hotărârii Guvernului Republicii Moldova nr. 1050, din 04.10.2001, prin care Centrul Republican de Transfuzie a Sângelui este reorganizat în centrul Național de Transfuzie a Sângelui.

În prezent, Centrul Național de Transfuzie a Sângelui este o instituție cu responsabilități metodice de organizare a donării și transfuziei de sânge din Republica Moldova. Totodată, CNTS include Banca de Sânge de nivel terțiar a republicii.

Din momentul desfășurării activității Centrul Republican, actualul Centru Național de Transfuzie a Sângelui, a fost condus de: G. Dubovic, S. Traian, V. Scurtu, G. Nistiriuc, I. Midrigan, I. Grama, V. Cojocaru, L. Catrinici.

25.2. ORGANE REGULATORII ALE SERVICIULUI DE SÂNGE

- Comisia interdepartamentală pentru supravegherea realizării Programului național, instituită prin HGRM.
- Ministerul Sănătății al Republicii Moldova.
- Comitetul Național de Hemovigilență.
- Consiliul de Evaluare și Acreditare în Sănătate.
- Agenția Medicamentului.
- Centrul Științifico - Practic Medicină Preventivă.

25.3. REGLEMENTAREA SERVICIULUI DE SÂNGE

În ultimii ani activitatea Serviciului de Sânge se desfășoară în temeiul următoarelor baze normative:

1. Legea Republicii Moldova nr. 1458-XII din 25.05.1993 „Privind donarea de sânge” (Monitor, 1993, nr. 7, art. 212).
2. Legea ocrotirii sănătății nr. 411-XIII din 28 martie 1995.
3. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1050 din 4 octombrie 2001 „Cu privire la aprobarea Programului național de dezvoltare a Serviciului de sânge pe anii 2002-2006” (MO 12.10.2001 nr. 124-125, art. 1120);
4. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova din 08.05.07 „Cu privire la aprobarea Programului național „Securitatea Transfuzională și autoasigurarea cu preparate sangvine pentru anii 2007-2011”.

25.4. OPTIMIZAREA ORGANIZATORICĂ ȘI ECONOMICĂ A ACTIVITĂȚII SERVICIULUI DE SÂNGE

Pentru organizarea adecvată a activităților în cadrul serviciului s-au elaborat un șir de reglementări corelate cu cerințele internaționale din domeniu:

- Ghidul pentru prepararea, utilizarea și asigurarea calității componentelor sangvine.
- Instrucțiunea cu privire la transfuzia componentelor sangvine.
- Statutul Centrului Național de Transfuzie a Sângelui;
- Statutul Centrului Regional de Transfuzie a Sângelui;
- Statutul Secției de Transfuzie a Sângelui;
- Statutul Cabinetului de Transfuzie;
- Statutul și componența Comitetului Național Hemovigilență;
- Statutul Comitetului Transfuzional Spitalicesc.

Corespunzător ordinului Ministrului Sănătății nr.46 din 31.01.2006, CNTS este responsabil de colectarea, evaluarea, monitorizarea și analiza datelor statistice ale compartimentului Asistența hemotransfuzională în sistemul sănătății al țării.

Asigurarea asistenței transfuzionale în Republica Moldova, organizată în perioada anilor 2002-2006 în corespundere cu Programul național pentru perioada respectivă, a avut drept scop consolidarea serviciului și optimizarea lui organizatorică și funcțională. Concomitent, antrenând în activități concrete alte servicii ale sistemului sănătății, autoritățile administrațiilor publice centrale și locale, organizațiile obștești și nonguvernamentale, comunitatea, s-a reușit de a schimba atitudinea față de donarea de sânge prin apariția categoriei de donatori voluntari neremunerați, nemotivați.

Ca urmare a obiectivelor de bază în perioada respectivă s-a obținut optimizarea organizatorică și economică a activității Serviciului de Sânge.

Serviciului de Sânge al republicii a asigurat în perioada respectivă deservirea capacității instituțiilor medicale de diferit tip organizatoric de 20 423 de paturi.

Corespunzător Programului național, Serviciul (cu excepția sectoarelor de Est ale Republicii Moldova) s-a reorganizat după principiul geografic și a fost eșalonat în patru niveluri (figura 71):

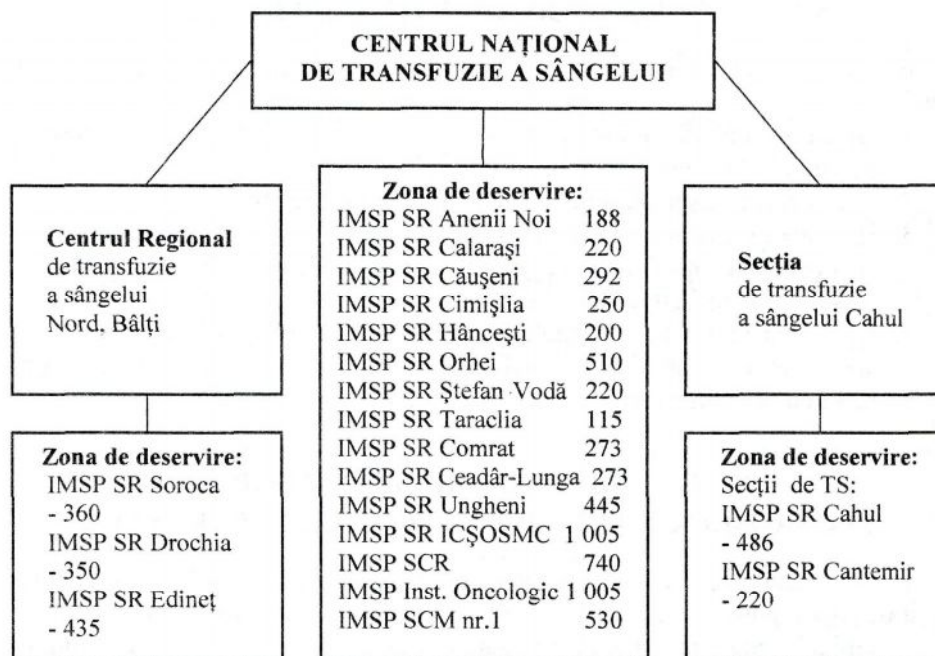

Figura 71. Eșalonarea Serviciului Sângelui după principiul geografic

- Centrul Național de Transfuzie a Sângelui (CNTS), banca de sânge – nivel național;
- Centrul Regional de Transfuzie a Sângelui Nord (Bălți) și Secția de Transfuzie a IMSP SR Cahul cu responsabilități pentru zona de Sud, băncile de sânge – nivel regional;
- Secțiile de Transfuzie a Sângelui în cadrul instituțiilor medico-sanitare publice – 20 de unități – băncile de sânge – nivel raional;
- Cabinetele de Transfuzie a Sângelui în cadrul instituțiilor medico-sanitare, 23 de unități – băncile de sânge ale staționarelor.

Funcționalitatea pe niveluri a Serviciului de Sânge permite centralizarea examinării sângelui de donator în laboratoarele acomodată tehnologic. În aceste scopuri în Centrele de transfuzie a sângelui, cu excluderea diversității algoritmului de testări, respectiv se asigură și securitatea transfuzională imunologică și pentru infecții hemotransmisibile.

Întregul ciclu de preparare a componentelor și preparatelor biomedicale din sânge s-a inclus în Centrele amplasate în Chișinău și Bălți, iar Secția de Transfuzie a IMSP SR Cahul - Serviciul de transfuzie cu responsabilități regionale „Sud” asigură colectarea, testarea și va efectua în perspectivă fracționarea primară a sângelui.

Situația privind asigurarea cu cadre în SS, în dinamica ultimilor 3 ani, atestă că stările de personal și structura lor a fost neînsemnat modificată. Se constată un flux majorat de specialiști cu studii medii medicale și personal tehnic-auxiliar.

Specialiști cu studii superioare medicale

Gradul de completare a funcțiilor cu studii superioare medicale conform stărilor de personal constituie 84,3 la sută în anul 2006 și 72,7 la sută în anul 2004.

Pentru fiecare medic-persoană fizică revine 1,7 funcții în 2006 față de 1,96 în 2004.

Specialiști cu studii medii medicale

Gradul de completare a funcțiilor cu studii medii medicale în anul 2006 a constituit 85,4%, iar în anul 2005 a atins 92,3 %.

Pentru fiecare asistent medical revine un efort în medie de 1,3 funcții.

Structura după vârstă pentru specialiștii cu studii medicale:

46 % – colaboratori în vârstă de 30-50 de ani;

21 % – colaboratori în vârstă de 18-30 de ani;

17 % – colaboratori în vârstă de 50-60 de ani;

16% din colaboratori sunt pensionari.

90% din colaboratori sunt femei.

Categoria superioară este atribuită la 49% din numărul medicilor.

Categoria I la 14% din numărul medicilor.

Categoria II la 1,6% din numărul medicilor.

Fără categorie la 35,4% din numărul medicilor.

Finanțarea serviciului se asigură din alocații bugetare corespunzător programului național aprobat, cu suportul suplimentar din proiecte investiționale. Pentru perioada 2005-2008 este ratificat prin Legea Republicii Moldova nr.77-XVI din 12 mai 2005 Acordul-cadru de împrumut dintre Banca pentru Dezvoltare a Consiliului Europei și Republica Moldova, semnat la 5 ianuarie 2005 în sumă de 6 mln. euro.

25.5. ASIGURAREA CALITĂȚII ȘI SECURITĂȚII PRODUSELOR SANGVINE

Mecanismul de organizare a achiziționării centralizate pentru întreg serviciul de consumabile și tehnici medicale a contribuit la unificarea materialelor consumabile și a testelor de diagnostic utilizate pentru colectarea și examinarea sângelui de donator, asigurând, astfel, un nivel sigur de calitate și securitate hemotransfuzională.

Asigurarea calității și securității produselor sangvine la toate etapele, de la recoltare până la transfuzie, este un obiectiv primordial în organizarea activității Serviciului de Sânge.

În serviciu se implementează principiile moderne de preparare (BPP) a produselor sanguine labile:

- control de calitate și testele de performanță;
- audituri interne și externe;
- personalul și prognozarea;
- baza tehnico-materială, echipamentul și materialele;
- documentația;
- prelucrarea sângelui;
- plângeri și returnarea produselor sangvine labile.

În corespundere cu „Ghidul pentru prepararea, utilizarea și asigurarea calității componentelor sangvine” elaborat în temeiul Ghidului oferit în Recomandarea nr. R(95)15 a Comitetului de Miniștri a Consiliului Europei s-au ajustat tehnologiile de colectare și prelucrare a materiei prime pentru procesarea componentelor și preparatelor de sânge.

Sunt implementate cerințele exigente și concrete față de toată nomenclatura produselor sangvine labile procesate în republică.

Sunt aplicate metodele de lucru în laborator:

- imuno-hematologia;
- depistarea marcherilor infecțioși;
- controlul echipamentului;
- validarea;
- sistemul de procesare a datelor;
- arhivarea.

Promovarea continuă a donării voluntare a sângelui este apreciată în politica transfuzională drept condiția de bază pentru o securitate transfuzională inofensivă.

Ațiunile manageriale includ drept obiectiv scontat schimbarea atitudinii comunității față de donarea sângelui, începând cu nivelul preșcolar și preuniversitar, abordându-l ca un act civil de valoare, fiind posibil pe fundalul unui mod sănătos de viață.

În acest scop este practică implicarea persoanelor, care formează opinia publică și care pot servi drept exemplu demn de a fi urmat.

Desfășurarea evenimentelor de campanie, cât și a materialelor, produselor de promovare a donării voluntare de sânge la nivel național. Implicarea utilizatorilor și publicului la promovarea donării voluntare. Pregătirea și organizarea evenimentelor publice cu participarea persoanelor publice, politicienilor, organizarea conferințelor de presă pentru a promova tema.

Lansarea paginii oficiale (web) cu asigurarea accesului populației la informația privind politicile promovate în domeniul transfuziologiei, recrutării donatorilor benevoli, sistematici și neremunerați este o condiție de asigurare a securității transfuzionale.

Dezvoltarea recomandărilor naționale pentru sporirea continuă a donării voluntare.

Antrenarea serviciilor publice, obștești, nonguvernamentale și private în oferirea diferitor facilități și menționări pentru donatorii voluntari sistematici la obținerea biletelor pentru muzee, diverse evenimente culturale, teatre, meciuri de fotbal și alte activități culturale organizate în țară.

Numărul de donatori începând cu anul 1999 s-a redus brusc de la 48 592 la 36 598 în anul 2001. Apoi se constată o majorare treptată atingând capacitatea de 67 342 donatori în anul 2006.

Din anul 2003 apare categoria de autodonatori și se reduce la minimum numărul donatorilor contra plată.

În anul 2005, pe fundalul conlucrării eficiente a Serviciului de Sânge cu autoritățile administrației publice locale se inițiază „Zilele de donare în localități”, care contribuie la apariția donatorilor voluntari, nemotivați, neremunerați, fapt ce permite de a micșora efortul ce le revine rudelor pacienților.

Numărul total de donatori la 1 000 de locuitori s-a majorat de la 10 până la 18 în anul 2006. În același ritm s-a majorat numărul donațiilor, atingând în anul 2006 74 117, constituind un indice de 20,6 la 1 000 de locuitori.

25.6. COLECTAREA SÂNGELUI ȘI PRODUCEREA PREPARATELOR SANGVINE

În lumea mondială anual se procesează peste 75 milioane doze de sânge. Conform Raportului Organizației Mondiale a Sănătății pentru anii 2002-2003 numai 83 la sută din populația lumii au acces la 40% din rezerva existentă.

Organizarea acțiunilor de colectare a sângelui/plasmei de la donatori, screeningul la infecțiile hemotransmisibile și crearea Băncii de sânge pentru a acoperi necesitățile atât pentru asistență sigură cu componente sangvine oferită în urgențe medicale, cât și în posibilele circumstanțe speciale (catastrofe, cutremure, terorism, război).

Dinamica colectării sângelui în Republica Moldova prezintă o dinamică ritmică de majorare, corespunzător cu majorarea cerințelor de către utilizatori.

Obiectivul important în dinamica ultimilor ani a fost orientat spre calitate, eficiența componentelor sangvine procesate, cu o majorare treptată a cantității.

Începând cu anul 2002, s-a introdus metoda de colectare a plasmei prin plasmofereză automată, o posibilitate de a influența producerea componentelor în concordanță cu solicitarea și utilizarea optimală.

Serviciul de Sânge a asigurat solicitările instituțiilor medico-sanitare la poziția Concentrat de plachete și Crioprecipitat, care se utilizează preponderent în secțiile hematologice pentru maturi și copii.

În Centrul Național de Transfuzie a Sângelui și Centrul Hemotransfuzii Bălți este organizată producerea preparatelor sangvine stabile (albumină, polibiolină, imunoglobuline etc.), care se eliberează instituțiilor medico-sanitare în baza de contract, financiar acoperită în cadrul programului național.

Pe parcursul ultimelor decenii, o atenție tot mai mare se acordă transfuziei sângelui și a componentelor sangvine sigure, ajustând la scara internațională standardele și recomandările pentru ridicarea securității transfuzionale.

25.7. PERSPECTIVA DEZVOLTĂRII SERVICIULUI DE SÂNGE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Perspectiva acțiunilor pe termen scurt și de durată este orientată spre asigurarea autoaprovizionării Băncilor de sânge cu componente necesare și spre sporirea

disponibilității sângelui pentru urgențele medicale și alte circumstanțe speciale ale țării, inclusiv și pentru servicii transnaționale.

Antrenarea serviciilor publice, nonguvernamentale, comunității presupune obținerea realizărilor la următoarele compartimente:

Aspecte sociale:

– Educarea și acceptarea de către comunitate a importanței și siguranței donării de sânge exprimată prin act voluntar și neremunerat bazat pe promovarea modului sănătos de viață.

– Atitudini oneste față de necesitatea autoasigurării Băncilor de Sânge cu componente sangvine.

Aspecte medicale:

– Perfecționarea funcționalității și eficienței serviciului de sânge prin implementarea managementului sistemului de calitate.

– Crearea și menținerea calității înalte a sângelui și produselor sangvine de la colectare și până la transfuzie prin promovarea principiilor bunelor practici și standardelor respective.

– Implementarea unui sistem de administrare a calității cu colaborarea și angajamentul tuturor structurilor implicate în lanțul de transfuzie a sângelui.

– Consolidarea structurilor serviciilor de sânge cu stabilirea mecanismelor unice de planificare, evaluare și monitorizare.

– Promovarea încrederii reciproce și posibilitatea de acceptare a calității sângelui la toate nivelurile prin sprijin instituțional, cooperarea și comunicarea deschisă între toți cei implicați în această activitate, inclusiv utilizatorii (serviciile clinice).

– Rolul instituțiilor medico-sanitare va fi accentuat, constituind premisa utilizării optime a sângelui, indiferent de nivelul și structura sistemului de sănătate al țării;

– Evidențierea rolului instituției medico-sanitare și al medicilor, precum și al altor lucrători din domeniul sănătății, pentru asigurarea unui nivel înalt de calitate, siguranță și eficacitate a transfuziei sângelui;

– Stabilirea aspectelor organizatorice, economice, educaționale și clinice ale hemoterapiei, alternativelor curative și definirea la nivel național și instituțional a sarcinilor și responsabilităților;

– Promovarea stabilirii unei structuri corespunzătoare pentru comitetele spitalești de transfuzie din diferite domenii cu scopul implementării unui sistem al calității pentru administrarea utilizării clinice a sângelui și produselor sangvine.

– Stabilirea standardelor de utilizare optimală a resurselor sangvine și despre disponibilitatea vectorului de consumare a produselor.

– Monitorizarea și evaluarea acțiunilor aplicate în țară în contextul unui sistem de asigurare a calității provizorii de sânge și utilizarea lor eficientă de către medici.

– Evaluarea datelor științifice adecvate despre necesitățile produselor de sânge și a plasmei, despre consumarea lor în diferite instituții pentru a asigura posibilități egale diferitor spitale de a dispune de sânge inofensiv, în cantități adecvate, prin schimbul componentelor sangvine dintre diferite Bănci de sânge.

Aspecte tehnice:

– Fondarea unui Sistem informațional național cu perspectivă regională pentru identificarea rapidă a disponibilității sangvine.

– Formarea mecanismelor pentru transportarea rapidă a sângelui.

aspecte de securitate a țării:

– Disponibilitatea și încrederea în securitatea și calitatea componentelor sangvine pentru corpul diplomatic atașat în Republica Moldova și invitații țării.

– Asistență sigură cu componente sangvine oferită în urgențe medicale ale posibilelor circumstanțe speciale (catastrofe, cutremure, terorism, război).

Specificul Serviciului de Sânge impune atitudini exigente față de instruirea personalului angajat, competențele profesionale și abilități.

Programele de instruire respectă cerințele pe lângă capacitățile de bază, flexibilitate în perfecționare și modificare cu un accent pe calitate în toate aspectele pentru procedurile pe traseul de la „vena donatorului” până la „vena recipientului”.